

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพ เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคตะวันออก จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงาน และประสบการณ์การทำงานในศูนย์สุขภาพชุมชน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พยาบาลวิชาชีพผู้ให้บริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนในพื้นที่ภาคตะวันออกทั้งหมด 7 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี สระแก้ว ปราจีนบุรี อยุธยา และตราด จำนวนทั้งหมด 202 คน (สำนักงานสาธารณสุขเขต 3, 2545, หน้า 35)

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ พยาบาลวิชาชีพผู้ให้บริการที่ศูนย์สุขภาพชุมชนในภาคตะวันออก จำนวน 161 คน กำหนดหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ ยามานะ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$
$$n = \frac{202}{1 + 202 (.05)^2}$$
$$= 134$$

เมื่อ N คือ ขนาดของประชากร
 e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (.05)
 n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จากการคำนวณได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อย่างน้อย 134 คน และผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 20 เนื่องจากคาดว่าจะได้รับแบบสอบถามคืนประมาณร้อยละ 80 (Lameshow, Hosme, Kler, & Lwanga, 1990) จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 161 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคตะวันออก ซึ่งมีทั้งหมด 7 จังหวัด โดยพยาบาลวิชาชีพภายในจังหวัดเดียวกันจะมีความคล้ายคลึงกันมากที่สุดและมีความแตกต่างระหว่างจังหวัด

2. กลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากรายชื่อของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ภาคตะวันออก ด้วยวิธีจับฉลากชนิดไม่นำกลับคืนที่ (Sampling without Replacement) จำนวน 161 คน ตามสัดส่วนของประชากรพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง (สำนักงานสาธารณสุขเขต 3, 2545, หน้า 35)

จังหวัด	จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงาน ในศูนย์สุขภาพชุมชน	จำนวนตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถามที่ได้คืน
ชลบุรี	67	53	48
ฉะเชิงเทรา	36	29	25
จันทบุรี	28	23	20
สระแก้ว	23	18	16
ปราจีนบุรี	18	14	11
ระยอง	15	12	10
ตราด	15	12	11
รวม	202	161	141

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและบทบาทหน้าที่ของพยาบาลวิชาชีพ (กองการพยาบาล, 2545) และเกณฑ์การประเมินมาตรฐานของหน่วยบริการปฐมภูมิ (สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, 2545) เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ประสบการณ์การทำงานในศูนย์สุขภาพชุมชน และจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายปิด (Close-Ended Questions) มีทั้งหมด 60 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 4 ระดับ โดยมีหลักเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ค่าคะแนน 1 คะแนน หมายถึง การรับรู้บทบาทน้อยที่สุด/ บทบาทที่ปฏิบัติจริงน้อยที่สุด

ค่าคะแนน 2 คะแนน หมายถึง การรับรู้บทบาทน้อย/ บทบาทที่ปฏิบัติจริงน้อย

ค่าคะแนน 3 คะแนน หมายถึง การรับรู้บทบาทมาก/ บทบาทที่ปฏิบัติจริงมาก

ค่าคะแนน 4 คะแนน หมายถึง การรับรู้บทบาทมากที่สุด/ บทบาทที่ปฏิบัติจริงมากที่สุด

เกณฑ์การจัดระดับการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนโดยประเมินค่าเฉลี่ย แบ่งเป็น 3 ระดับ กำหนดช่วงการวัดดังนี้ (Daniel, 1991)

$$\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด} / \text{ช่วงของการวัด} = 4 - 1/3 = 1$$

ระดับการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.01-4.00 การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับสูง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 2.01-3.00 การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนนเฉลี่ย 1.00-2.00 การรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน ด้านบริหาร บริการ และวิชาการ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านบริหาร จำนวน 90 ฉบับ ด้านบริการ จำนวน 82 ฉบับ และด้านวิชาการ จำนวน 68 ฉบับ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบ แกะไขเนื้อหา
2. นำเครื่องมือที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) เพื่อให้ได้เนื้อหาสาระตรงกับสิ่งที่ต้องการมากที่สุด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพยาบาลชุมชน 1 ท่าน พยาบาลวิชาชีพที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ 2 ท่าน และพยาบาลวิชาชีพที่มีประสบการณ์ด้านการบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ 2 ท่าน
3. หลังจากได้รับพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นต่อไป

4. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีคุณสมบัติให้คล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามากที่สุดจำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ประสานงานศูนย์สุขภาพชุมชนสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ ในการส่งแบบสอบถามให้พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 30 ฉบับ เมื่อตอบแบบสอบถามแล้วขอให้ส่งกลับมายังผู้วิจัยตามช่องทางไปรษณีย์ภายใน 1 สัปดาห์ เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 24 ฉบับ ผู้วิจัยใช้วิธีติดตามแบบสอบถามทางโทรศัพท์กับผู้ตอบแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ส่งคืนอีก 6 คน และได้รับแบบสอบถามคืนครบในอีก 1 สัปดาห์

5. ส่งแบบสอบถามชุดเดิมให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดิม โดยใช้วิธีการทดสอบซ้ำ (Test-Retest Method) ห่างจากการตอบครั้งแรก 1 สัปดาห์ (ทศนีย์ นะแสง, 2542, หน้า 30-32)

6. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำคะแนนที่วัดซ้ำทั้ง 2 ครั้ง มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับสูง ทั้ง 2 ชุด ($r = .92, .98$)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ เพื่อความสะดวกและการได้รับกลับคืนของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดของภาคตะวันออก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและขั้นตอนการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ประสานงานศูนย์สุขภาพชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดทุกจังหวัดของภาคตะวันออก ในการส่งแบบสอบถามให้พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชน

3. ทำทะเบียนคุมและใส่หมายเลขแบบสอบถาม เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและการติดตามผล พร้อมทั้งทำหนังสือถึงหัวหน้าศูนย์สุขภาพชุมชน เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยขอความกรุณาส่งคืนภายใน 3 สัปดาห์

4. เมื่อครบกำหนดได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 104 ฉบับ และโทรศัพท์ติดตามสำหรับผู้ที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนอีก 57 ฉบับ เมื่อครบ 2 สัปดาห์ได้รับแบบสอบถามคืนอีก 30 ฉบับ และโทรศัพท์ติดตามซ้ำอีกครั้ง จึงได้รับแบบสอบถามคืนอีก 7 ฉบับ รวมแบบสอบถามที่ได้รับคืน 141 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.6

5. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง โดยทำหนังสือแนะนำตัว ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคำตอบในแบบสอบถามการวิจัยทั้งหมดจะเป็นความลับและนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมและใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อกลุ่มตัวอย่างหรือศูนย์สุขภาพชุมชนที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติงาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้ครบตามกำหนดไว้แล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติเชิงบรรยาย อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติวิเคราะห์

- 2.1 เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพโดยรวม ด้วยการทดสอบทีแบบรายคู่ (Paired t-test.)

- 2.2 เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของพยาบาลวิชาชีพรายด้าน ด้วยการทดสอบทีแบบรายคู่ (Paired t-test)

- 2.3 เปรียบเทียบการรับรู้บทบาทของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในศูนย์สุขภาพชุมชนที่มีอายุ ประสบการณ์การทำงานและประสบการณ์การทำงานในศูนย์สุขภาพชุมชนต่างกัน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) ที่มีสถานภาพสมรสต่างกันและวุฒิการศึกษาต่างกัน ด้วยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (Independent t- test)